

Bijzondere vondsten 1997

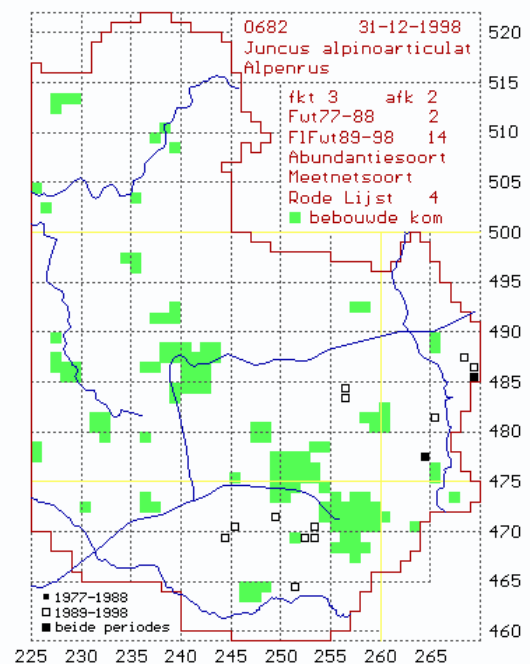
O.G. Zijlstra & P.F. Stolwijk

Inleiding

Het is gevaarlijk om met 120 km per uur te botaniseren, Niet alleen voor de verkeersveiligheid, maar ook omdat de waarnemingen niet altijd betrouwbaar zijn. De grote populatie van Engels gras (*Armeria maritima*) langs de autosnelweg A1 bij Holten en die op de Veluwe bij de afslag Harderwijk zijn al jaren bekend. Daarnaast zijn er verschillende kleinere voorkomens langs de A1 aan te treffen. Echter, dit jaar is ons pas duidelijk geworden dat we in een aantal gevallen plankgas mis hebben geslagen. Wat we voor Engels gras hielden, bleek Bieslook (*Allium schoenoprasum*) te zijn. Deze soort heeft zich sinds kort langs de A1 en langs de rondweg bij Oldenzaal gevestigd. Het fenomeen is ons ook uit Duitsland bekend, langs de autosnelweg Oldenzaal-Rheine. Daarom hebben we een aantal twijfelachtige opgaven van Engels gras moeten schrappen.

We zullen het komende jaar extra goed oppletten. De soorten zijn normaal makkelijk te onderscheiden. Maar vanuit de auto moet men letten op de bloemkleur: echt roze bij Bieslook, meer paarsachtig rood bij Engels gras, althans bij onze populaties.

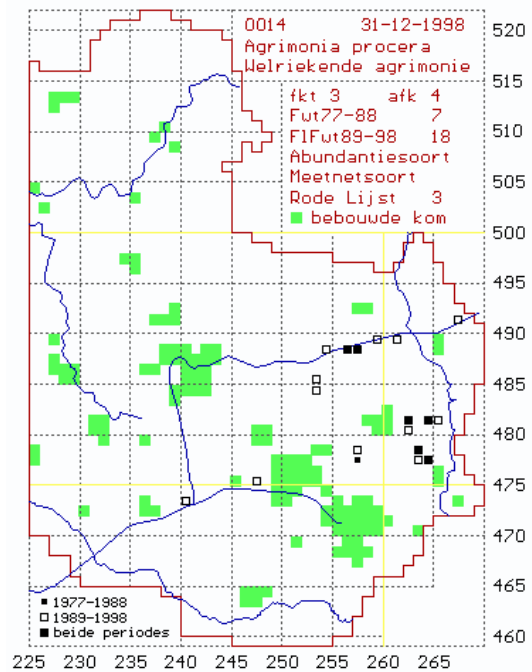
Natuurontwikkelingsprojecten hebben er in Twente de laatste jaren voor gezorgd dat een aantal pionierplanten van voedselarme omstandigheden zich weer hebben kunnen uitbreiden. Een van die soorten is Alpenrus (*Juncus alpinoarticulatus* subsp. *alpinoarticulatus*), **kaart 1**. In veel gevallen vermelden we deze soorten niet meer bij de lijst bijzondere vondsten, ook niet als ze landelijk of zelfs internationaal bijzonder zijn.

Kaart 1

De naamgeving in volgende lijst volgt VAN DER MEIJDEN (1996). Waar van toepassing, zijn de namen uit de vorige druk als synoniem tussen [] opgenomen.

- Vederesdoorn (*Acer negundo*) NIEUW VOOR TWENTE
Eerder Achterbroek (228-500), open plek in bos. Wel verwilderd. Deze soort lijkt in het rivierengebied ingeburgerd te zijn; zij groeit daar veelal op kribben langs Rijn en Waal. (Opg. FWT). Zie [Nieuwsbrief FLORON - FWT 18: 4](#).
- Welriekende agrimonie (*Agrimonia procera*) Rode Lijst 3.
Kanaal Almelo-Nordhorn (267-491). De meest oostelijke vindplaats in Twente. (Opg. J. Groot). Zie **kaart 2**.

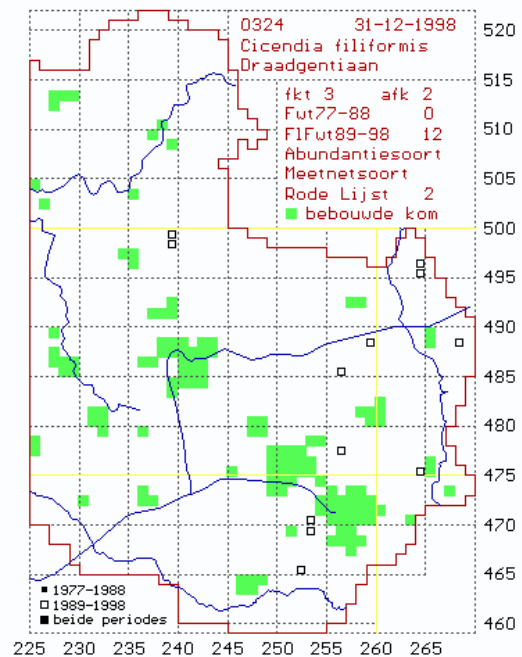

Kaart 2

- Tongvaren (*Asplenium scolopendrium*)
Voortsweg, Enschede (258-472), op steegmuur onder lekkende dakgoot. Van de 3 eerdere vindplaatsen in Twente zijn er twee met zekerheid verdwenen. (Opg. Van den Boogaard).
- Heen (*Bolboschoenus maritimus* [syn. *Scirpus maritimus*])
Vierde vondst FLORON - FWT. Adorp, Industrieterrein Twente (238-487). In dit deel van Twente nooit eerder waargenomen. (Opg. C.G. Abbink-Meijerink).
- Noordse zegge (*Carex aquatilis*) Rode Lijst 3
Vierde vondst in Twente. Bij de Krim (237-519). Meest oostelijke vindplaats in Drents-Overijsselse grensgebied. (Opg. E. Arends-Kaindl).
- Blonde zegge (*Carex hostiana*) Rode Lijst 2
Vijfde vondst FLORON - FWT. Sluitersveld bij Delden (247-472), tientallen pollen in natuurontwikkelingssterrein. Teruggekeerd na weghalen van de bovenlaag. Twente was vroeger een bolwerk van deze soort. (Opg. P. Bremer; Opg. J. Hofstra).
- Fraai duizendguldenkruid (*Centaureum pulchellum*) Rode Lijst 3
Bij Weerselo (256-483), vergraven terrein. (Opg. F. Eysink).
- Draadgentiaan (*Cicendia filiformis*) Rode Lijst 1
Natuurontwikkelingsproject aan de noordrand van het Buurserzand (252-465), ca. 30 exemplaren. (Opg. M. Horsthuis). Vliegveldweg - Weerseloseweg (256-477), op lemige kale wand van greppel. Enkele tientallen. (Opg. J. Schunselaar). **Kaart 3**.
- Riempjes (*Corrigiola litoralis*) Rode Lijst 3
Zesde en zevende vondst FLORON - FWT. Bij Witte Paal (232-508), aan zandweg (Opg. FWT). Bij Hardenberg omgeving Oldemeijer (234-507),

zandweg. Met Grondster (*Illecebrum verticillatum*). (Opg. C.G. Abbink Meijerink). Zie [Nieuwsbrief FLORON - FWT 18: 5.](#)

- Tweestijlige meidoorn x Koraalmeidoorn (*Crataegus x macrocarpa* HEGETSCHW. = *Crataegus laevigata* (POIR.) DC. x *C. rosiformis* JANKA). NIEUW VOOR TWENTE. Bij Florilympha (266-483), Dinkeloever. Bij de Beverborgsbrug (266-484), vochtig loofbosje aan de Dinkel. Op beide lokaties één boom. (Opg. O.G. Zijlstra).

Kaart 3

Over de juiste naamgeving binnen *Crataegus* wordt verschillend gedacht. Recent noemt CHRISTENSEN (1992) in zijn *Crataegus*-mono grafie als geldige naam voor bovenstaande bastaard *Crataegus x macrocarpa* HEGETSCHW. Bij VAN DER MEIJDEN (1996: 243) wordt deze naam voor de kruising tussen Tweestijlige x Eenstijlige meidoorn (*C. laevigata* (POIR.) DC. x *monogyna* JACQ.) gebruikt. Deze kruising dient Volgens CHRISTENSEN (1962) echter *Crataegus x media* BECHST. te heten. De Koraalmeidoorn, bij VAN DER MEIJDEN (1996: 243) *C. rosiformis* JANKA geheten, noemt CHRISTENSEN (1962) *C. rhipidophylla* GAND.

Tweestijlige x Koraalmeidoorn onderscheidt zich van haar stamouders onder meer door de deels 1-, deels 2-stijlige bloemen en de intermediaire bladvorm. Ze verschilt van de kruising Tweestijlige x Eenstijlige meidoorn vooral door de vorm van de kelkbladen - bij *C. x macrocarpa* zijn deze tot tweemaal zo lang als breed; bij *C. x media* even lang als breed - en door de vruchten, die vaak meer dan 1,5 maal zo lang als breed zijn; bij *C. x media* iets langer dan breed.

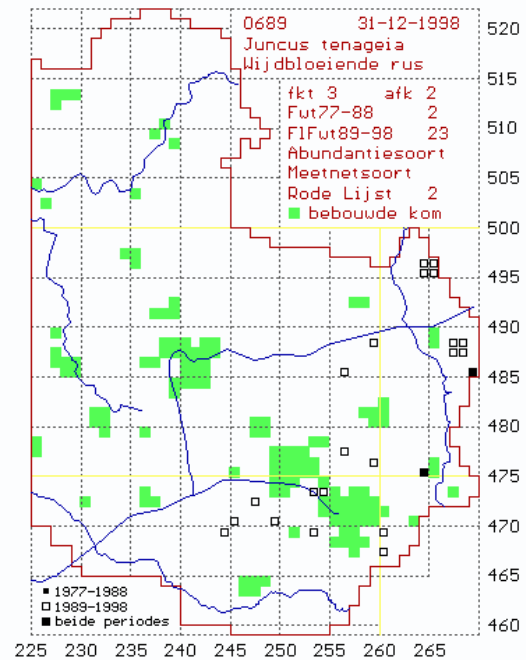
C. x macrocarpa komt voor van Zuid-Scandinavië tot Midden-Europa; de nauwkeurige verspreiding is niet bekend. WEBER (1995: 268) noemt haar voorkomen in aangrenzend Westfalen zeer waarschijnlijk. Meer recent vermelden KAPLAN & JAGEL (1997: 76) de kruising al voor meer dan 40 Viertelquadranten met de opmerking: "Übersehen!"

In Nederland wordt *C. x macrocarpa* vermeld door BAKKER (1964: 55) en recent door MAES & RÖVEKAMP (1997) voor Noord-Drenthe. Laatstgenoemde auteurs vermelden overigens ten onrechte dat BAKKER (1964) de kruising voor het Dinkeldal noemt.

- Brede orchis (*Dactylorhiza majalis* subsp. *majalis*) Rode Lijst 3 Noord van Vasse (254-496), brongrasland. Enkele 10-tallen planten. (Opg. O.G. Zijlstra).

- Rietorchis (*Dactylorhiza majalis* subsp. *praetermissa*) Rode Lijst 3
Bij Hengelo (249-478). (Opg. J. Schunselaar). Natuurontwikkelingsproject Buurserzand (252-465). (Opg. K. van der Veen). Vliegbasis Twente (257-476). (Opg. J. Kers).
- Moerassmele (*Deschampsia setacea*) Rode Lijst 1
Vierde vondst FLORON - FWT. Weer terug in het Boddenbroek bij Beckum (244-469), waar enkele jaren geleden herstelmaatregelen zijn uitgevoerd. Twente was vroeger een bolwerk van deze soort. (Opg. J. Hofstra).
- *Digitalis lanata* NIEUW VOOR TWENTE
Bij Bruinehaar (243-499), verwilderd. (Opg. C.G. Abbink-Meijerink).
- Kamvaren (*Dryopteris cristata*)
Vierde vondst FLORON - FWT. Kloosterhaar (241-501). (Opg. C.G. Abbink-Meijerink).
- Schedegeelster (*Gagea spathacea*) Rode Lijst 4
Bij Tilligte (260-492), kleine groeiplaats in vochtig loofbosje. Voor zover wij we ten, was deze vindplaats niet eerder bekend. (Opg. P.F. Stolwijk). Zie BIELEN 1993: 9.
- Verfbrem (*Genista tinctoria*) Rode Lijst 2
Vijfde vondst FLORON - FWT. Enschede, berm van de weg naar Hengelo (253-474).
De van vroeger al bekende vindplaats aan de rand van Oldenzaal is met zekerheid verloren gegaan. (Opg. P.F. Stolwijk).
- *Gilia capitata*
Eerder Achterbroek (229-500). Verwilderd. Bijenplant? (Exc. FWT).
- Dennenorchis (*Goodyera repens*) Rode lijst 4. NIEUW VOOR FWT
Bij Stegeren in Grove dennenbos (232-505), enkele polletjes in dik pakket strooisel. (Opg. M. Horsthuis).
- Dennenwolfsklauw (*Huperzia selago*) Rode Lijst 1. NIEUW VOOR TWENTE
Bentelerzijde bij Beckum (245-470), een plant bovenaan greppeltalud langs zandpad in heischrale vegetatie.
In 1998 is de soort niet teruggevonden. (Opg. K. van der Veen).
- Koprus (*Juncus capitatus*) Rode Lijst 0
Eerste vondst in Nederland sinds 1975 (Terschelling). Bij Goor (239-472), in greppel. Zie HORSTHUIS 1997: 3. (Opg. M. Horsthuis).
In 1997 waren er ongeveer 150 exemplaren; in 1998 zijn er meer dan 2.000 geteld.
- Zwaardrus (*Juncus ensifolius*)
Derde vondst FLORON - FWT. Balderhaar (234-503). (Opg. C.G. Abbink-Meijerink).

- **Wijdbloeiende rus (*Juncus tenageia*)**
Rode Lijst 2
Sluitedijk bij Delden (247-472) in vergraven terrein. (Opg. M. Horst-huis; Opg. J. Hofstra). Langs Vlieg-veldweg (256-477), in greppel. (Opg. J. Hofstra; Opg. J. Schunselaar). Zie **kaart 4**.
- **Rode ogentroost [syn. Late ogen-troost] (*Odontites vernus* subsp. *serotinus*)** Rode Lijst 3
Bij Goor (238-473; 239-473), meer dan 100 exemplaren op greppeltalud. (Opg. P. Bremer).

Kaart 4

- **Addertong (*Ophioglossum vulgatum*)**
Lonnekerberg, op afgesloten bospad (258-477), kleine populatie met onder meer Liggende vleugeltjesbloem (*Polygala serpyllifolia*) en Mannetjesrepijs (*Veronica officinalis*). (Opg. J. Schunselaar). Weg naar lossen (261-474), honderden! (Opg. J. Schunselaar).
- **Grote veenbes (*Oxycoccus macrocarpos*)** NIEUW VOOR TWENTE
Oever Haarplas bij Hardenberg (233-507), tussen Gagel (*Myrica gale*); ca. 2 m². (Opg. C.G. Abbink-Meijerink).
- **Afghaanse duizendknoop (*Persicaria wallichii*)** NIEUW VOOR TWENTE
Almelo (239-485). (Opg. C.G. Abbink-Meijerink, 1996). Bij Enschede (261-472). (Opg. P.F. Stolwijk).
- **Knolbeemdgras (*Poa bulbosa*)** NIEUW VOOR TWENTE
Enschede (259-472), in plantsoen. Het betreft hier de var. *bulbosa*. (Opg. P.F. Stolwijk).
- **Liggende vleugeltjesbloem (*Polygala serpyllifolia*)** Rode Lijst 3
De Borkeld (232-477), in vochtige heide. (Opg. M. Creveld).
- **Gewone vleugeltjesbloem (*Polygala vulgaris*)** Rode Lijst 3
Stepelo (247-468), in heischrale berm. (Opg. K. van der Veen).
- **Wilde tijm (*Thymus serpyllum*)** Rode Lijst 3
Elsenervoorveld bij Rijssen (232-476), enkele planten in droge heide. (Opg. P. ten Den).
- **Trosbosbes (*Vaccinium corymbosum*)**
Engbertsdijkvenen (241-500; 241-501; 242-496). (Opg. C.G. Abbink Meijerink).

Literatuur

- BAKKER, J.G. (1964), Enige aantekeningen over het geslacht *Crataegus* L. in Nederland. *Gorteria* 2-5.
- BIELLEN, J. W. (1993). Aspecten van de Twentse flora. [Nieuwsbrief FLORON - FWT 9](#).
- CHRISTENSEN, K.I. (1992). Revision of *Crataegus* Sect. *Crataegus* and Nothosect. *Crataeguineae* (*Rosaceae-Maloideae*) in the Old World. *Systematic Botany Monographs*, vol. 35. The American Society of Plant Taxonomists.
- HORSTHUIS, M.A.P. (1997). Over een nieuwe groeiplaats van Koprus (*Juncus capitatus* WEIGEL) in Nederland. *Stratiotes* 15.
- KAPLAN, K. & A. JAGEL (1997). Atlas zur Flora der Kreise Borken, Coesfeld und Steinfurt.
- MAES, N.C.M. & C.J.A. RÖVEKAMP (1997). Oorspronkelijke inheemse houtige gewassen in Drenthe.
- MEIJDEN, R. VAN DER (1996). Heukels' Flora van Nederland, ed. 22.
- WEBER, H.E. (1995). Flora von Südwest-Niedersachsen und dem benachbarten Westfalen.
-